

Bc. Jana ŘÍHOVÁ, *Kateřina Hradecká z Montfortu (1556-1631)*, České Budějovice 2017 (= diplomová práce, Historický ústav, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích), 170 s.

Posudek oponenta diplomové práce

Přestože Kateřině Hradecké z Montfortu jako manželce českého nejvyššího kancléře a nejvyššího purkrabí pražského Adama II. z Hradce (1549-1596) patří pevné místo v dějinách posledních generací pánů zlaté pětিলisté růže a její jméno se vyskytuje také v některých přehledech dějin předbělohorských českých zemí, prací, které by jí věnovaly důkladnější pozornost, je velmi málo. Navíc hodnocení původem švábské šlechtičny je v nich natolik rozporuplné, že vyvolává spíše otázky, než aby na ně nabízelo přesvědčivé odpovědi. Důvod tohoto neuspokojivého stavu je několik. Bezpochyby k nim patří autorkou několikrát zmiňovaná absence početnějšího korpusu písemných pramenů, ideálně z pera samotné šlechtičny, v nichž by toho na sebe prozradila více, než nabízí pohledy zvenčí, od jiných aktérů, nebo poněkud strohá řeč pramenů evidenční povahy, které jsou naopak v Rodinném archivu pánů z Hradce a archivu jindřichohradeckého velkostatku zastoupeny početněji. Navíc, jak si diplomantka správně uvědomila, výpověď zejména meziválečných historiků věnujících pozornost posledním pánům z Hradce a tedy i Kateřině Hradecké z Montfortu, byla zatížena jejich konfesními i nacionálními stanovisky. Zejména František Teplý, Karel Stloukal a na základě jejich prací i František Kavka tak v Kateřině viděli bigotně katolickou, proto omezenou a nevzdělanou šlechtičnu, navíc Němku, která se během svého dlouhého života v českém prostředí ani nenaučila česky, a svým dílem tak přispěla nejen k zániku hradeckého rodu, ale také k tragickému vyústění předbělohorských českých dějin.

Vzhledem k omezenému množství pramenů, které měla diplomatka k dispozici, se při pokusu o zachycení životních osudů své hrdinky rozhodla vydat jinou cestou. Tu představovalo zasazení jejího života do širšího kontextu, který jí umožnily konstruovat nové výzkumy dějin Montfortů, žen pohybujících se na vídeňském císařském dvoře i na štýrském dvoře Ferdinanda II., různých stránek dějin české šlechty na prahu novověku, posledních pánů z Hradce či konfesního vývoje Jindřichova Hradce na přelomu 16. a 17. století. Jedině poznáním tohoto kontextu byla schopná překročit úzce zaměřený biografický rámec výkladu, v němž dosavadní práce o Kateřině Hradecké z Montfortu setrávaly. Je nutné přiznat, že v tomto kontextu se studentka bezchybně pohybuje a využívá ho k dokreslení životní pouti své hrdinky možná více, než slibuje poněkud strohý název její kvalifikační práce. Jana Říhová

nejen zná dosavadní práce, v nichž se Kateřina z Montfortu alespoň mihla, ale především novější českou i zahraniční, zejména rakouskou, odbornou literaturu věnovanou šlechticům na počátku raného novověku.

Čtenář se tak dozvídá nové informace o původu pozdější manželky českého nejvyššího kancléře, jejím dětství na hradě Mannsberg, vazbách Montfortů a Fuggerů dospívání na dvoře Marie Bavorské, jejíž hofmistryní zřejmě od poloviny šedesátých let 16. věku byla Kateřinina matka Kateřina, rozená Fuggerová, i o každodenním životě na štyrském dvoře ve druhé polovině 16. století. V této souvislosti věnovala studentka pozornost také sňatku Marie Bavorské a Karla Štyrského, který v srpnu 1571 upevnil příbuzenské vazby Habsburků a Witelsbachů. Do tohoto kontextu zasadila sňatkový projekt, který nadějněho hradeckého mladíka, syna jednoho z předních šlechticů, pohybujícího se do své tragické smrti na dvoře Ferdinanda I., spojil s katolickou dvorskou šlechtou a integroval ho tak do jejího prostředí. Naopak citový vztah, kterým lokální meziváleční autoři sňatek ospravedlňovali, v něm patrně neměl žádné místo. Jana Říhová se zabývala sňatkem ve Štyrském Hradci v září 1574 i velkolepým přínosem, který byl slaven v Jindřichově Hradci v září téhož roku. Do širšího kontextu svého výkladu zahrнула také renesanční přestavby jindřichohradeckého zámku, v jehož výzdobě a výbavě našla symboliku spojení pánů z Hradce a Montfortů své místo. Pozornosti se dostalo také každodennímu životu nové hradecké paní, jejímu „ženskému“ dvoru, mateřským povinnostem či cestám do hlavního zemského města a pobytům v pražském rodovém paláci. Stranou autorčiny pozornosti nezůstala ani zbožnost štyrské šlechtičny, zejména podpora katolictví na jindřichohradeckém zámeckém dvoře i v prostředí vrchnostenského města, tedy téma, která dosavadní literatura ve spojitosti s Kateřinou jednoznačně (a negativně) akcentovala. Jana Říhová nepomněla zmínit ani smrt a pohřeb Adama II., který po 22 letech ukončil manželství a Kateřinou Hradeckou z Montfortu. Vzhledem k tomu, že následujících 35 let prožila Kateřina jako vdova, se studentka zabývala také touto její životní etapou. Správě ji viděla v ženské společnosti s Marií Maxmiliánou z Hohenzollernu a zejména dcerou Lucií Otýlíí Slavatovou z Hradce, které podstatným způsobem ovlivňovaly dění na jindřichohradeckém dvoře i ve městě v přelomovém období jeho dějin v letech okolo českého stavovského povstání. Nesmířila se s popisem jejího rekatolizačního působení či podpory charitativních a školských institucí, které jí v nekatolickém městském prostředí spíše ubližovaly, a pokoušela se také představit její vnímání v očích jiných urozenců, zejména Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a jeho manželky Polyxeny.

Diplomová práce Jany Říhové výrazně obohacuje dosavadní poznání o Kateřině Hradecké z Montfortu, zejména pak o životní etapě odehrávající se před příchodem do Jindřichova Hradce. Právě vykreslení rodinných vazeb a pout stejně jako pevného ukotvení na štýrském dvoře Ferdinanda II. považuji na práci za nejcennější. Jana Říhová má navíc dar poutavě psát. Z toho důvodu se předkládaná práce, v níž jsem narazil na jediný významnější překlep, čte takřka jedním dechem. Z uvedených důvodů předkládanou práci rád doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm **výborně**.

Jindřichův Hradec, 25. srpen 2017

Doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.